

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

Розвиток безготівкової економіки в Україні

Владислав Дикий

Управління роздрібних платежів
Департамент платіжних систем та
інноваційного розвитку

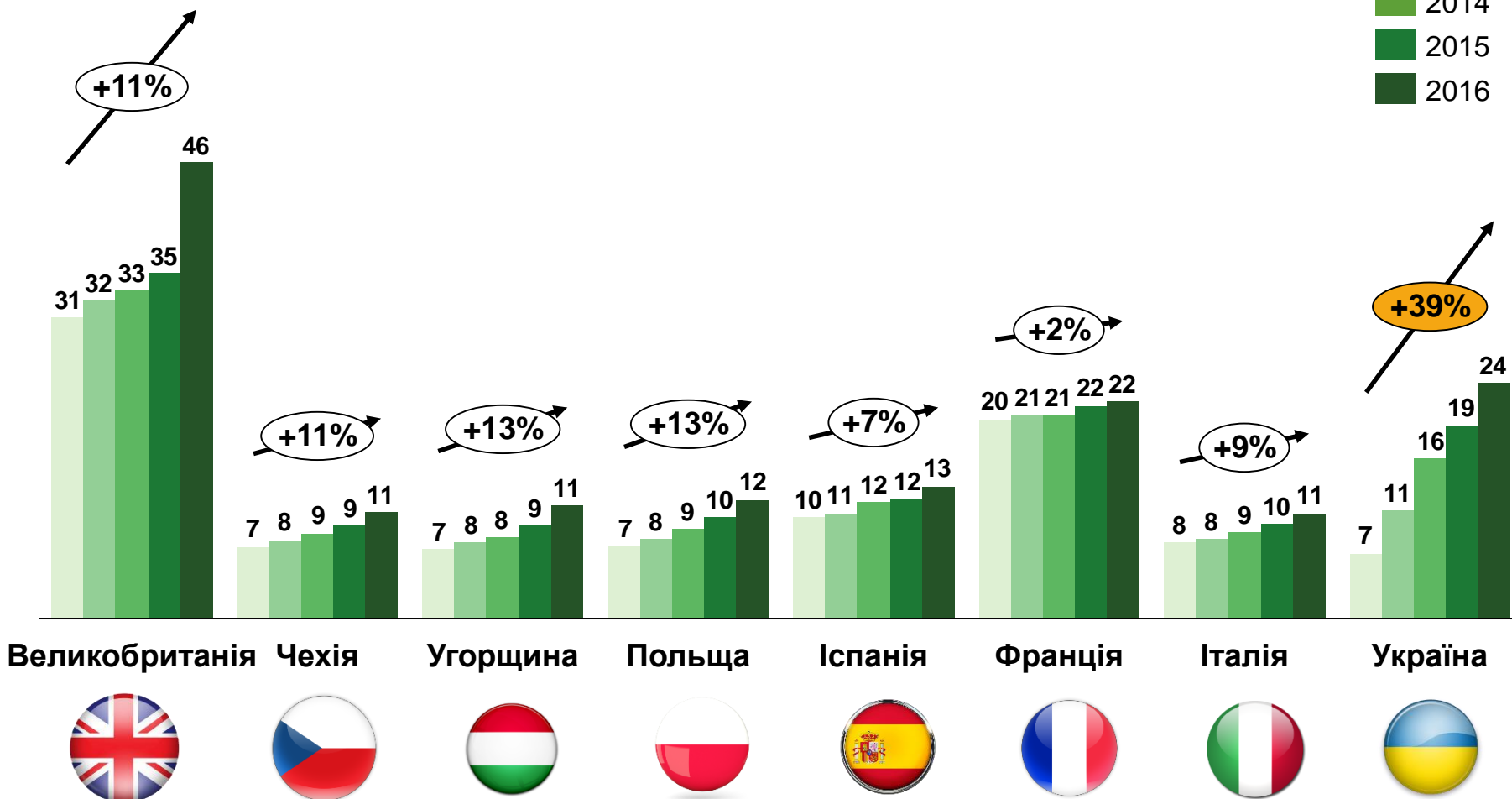
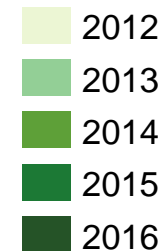
Київ, грудень 2017

Ви можете здивуватися... але ринок України дуже динамічно розвивається

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Співвідношення карткових платежів до ВВП, %:

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Концепція проекту “Cashless economy”

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Поточна ситуація

Історична спадщина

- В Україні **низький рівень проникнення безготівкових розрахунків**. Серед більшості розвинутих країн Україна виділяється високим показником співвідношення готівкової маси до ВВП (13,5 % у 2016 р.)
- **Високий рівень готівки в обороті гальмує ріст економіки**, знижує рівень прозорості та затримує активний розвиток сучасних сервісів та технологій
- **Високий рівень тіньової економіки** в країні та низький рівень довіри до банків забезпечує попит на готівку

Звички та поведінка споживачів

- Спостерігається **стабільний позитивний тренд зростання частки безготівкових операцій** – нові покоління клієнтів створюють попит на сучасні банківські сервіси
- Проте, більше 2/3 готівки, що знаходиться в обігу, знята в банкоматах держателями платіжних карток замість їх використання у безготівкових транзакціях
- Низький рівень фінансової грамотності населення
- Більше 50% доходів домогосподарств отримуються безготівково, проте 80% витрат здійснюються у готівковій формі.

Низький рівень розвитку інфраструктури

- **Інфраструктура менш розвинута, ніж в країнах Європи**. В Україні високе проникнення банкоматів, проте за іншими показниками (мережа POS-терміналів, кількість безготівкових операцій серед населення) країна суттєво відстає
- Встановлені розміри лімітів готівкових розрахунків **значно перевищують європейські норми**

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Розвиток безготівкової економіки вигідний для усіх учасників грошових відносин

Для
держави

- Підвищення бази оподаткування від прозорого ведення бізнесу
- Зниження обсягів тіньової економіки та декриміналізація
- Скорочення витрат: обслуговування грошового обігу, друк банкнот і т.ін.
- Безготівкові кошти знаходяться в економіці (M_1 - M_0)
- Монетизація пільг (оплата по факту використання)

Комерційний
сектор

Торговці

Банки

- Збільшення середнього чеку за кожною операцією
- Підвищення захисту від шахрайських дій (пограбування, підроблення банкнот і т.д.)
- Скорочення операційних затрат (на послуги з інкасації, касирів і т. ін.)
- Розширення клієнтської бази за рахунок додаткових переваг, акцій (cross-sales, co-brand, cash-back, rewards)
- Зростання комісійного доходу, ліквідності
- Зниження ризиків

Для громадян
України

- Підвищення захисту від шахрайських дій (пограбування, підроблення банкнот і т.д.)
- Зручність у використанні
- Доступ до додаткових сервісів та можливостей
- Можливість отримувати доходи легальним шляхом (уникнення зарплат «у конвертах»)

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Візія безготівкових розрахунків в економіці України в 2020 році

	2015	2016	2020 ¹⁾
M0/ВВП, %	14,6	13,4	9,5
Безготівкові карткові операції 2), %	31	35	55
POS $\frac{\text{тис.шт.}}{\text{млн. чол.}}$	4,5	5,1	11

Безготівкові розрахунки стали звичними для всіх учасників ринку

Готівка в обігу продовжує зменшуватись.

Створені усі умови для зручних роздрібних безготівкових розрахунків

Забезпечена широка мережа платіжної інфраструктури

Успішна реалізація проекту лежить у гармонійному поєднанні впливу на усі елементи системи

1 Попит на готівку

- Підвищення вартості готівкових коштів
- Нові ліміти на розрахунки готівкою
- Економічні стимули для розвитку СІТ компаній

2 Розвиток безготівкових транзакцій

- Подальший розвиток міжнародних ПС
- Розвиток національної ПС «Простір»
- Розвиток Е-money
- Розвиток альтернативних небанківських ПС

3 Інфраструктура

- Розвиток мережі POS-терміналів у комерції
- Розвиток електронних каналів прийому платежів, в т.ч. mobile payments

4 Звички споживачів та мотивація

- Підвищення рівня обізнаності про безготівкові розрахунки та фінансової грамотності, зняття страхів
- Мотивація користувачів для використання безготівкових розрахунків

Поступове зниження частки готівкового обігу на користь безготівкового має забезпечуватись з урахуванням загального стану економіки шляхом створення економічних стимулів розвитку безготівкових розрахунків

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Втілення концепції Cashless economy

Національний банк України

Впровадження змін на законодавчому рівні. Законопроект 5361

Обмеження розрахунків готівкою

Впровадження та подальший розвиток BankID

Впровадження стандарту платежів ISO 20022 (IBAN)

Підвищення рівня фінансової обізнаності в Україні

Привернення уваги до безготівкових розрахунків та створення умов для здійснення безготівкових розрахунків

Виплата пенсій у безготівковій формі (Укрпошта)

Підтримка проекту E-ticket - впровадження безготівкової оплати у транспорті

Розвиток НПС Простір

Взаємодія з профільними міністерствами, держорганами та банками

Обов'язковий прийом торговцями платіжних карток (зміни 878 Постанови НБУ)

Впровадження Концепції Direct Debit - формування єдиних стандартів до платіжних квитанцій

Он-лайн платежі на користь держави (судові збори, штрафи, податки, ін.)

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

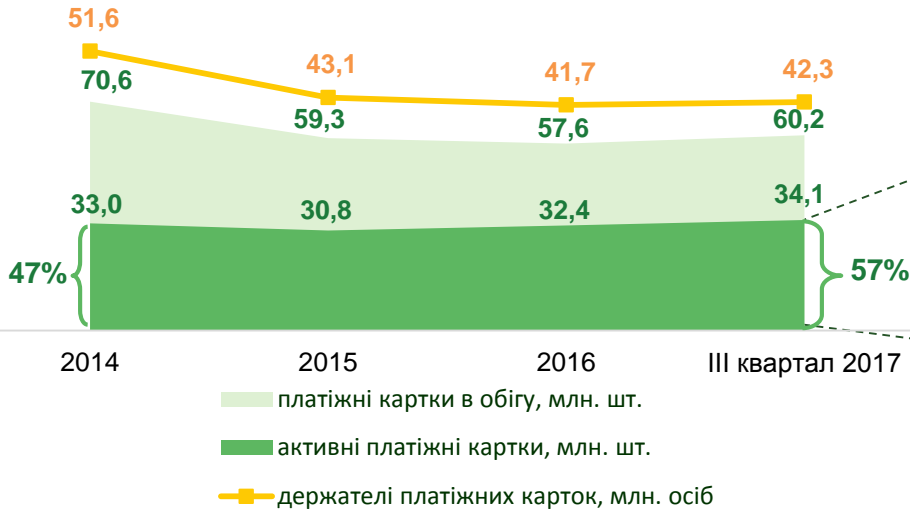
Стан ринку платіжних карток та систем переказу коштів в Україні

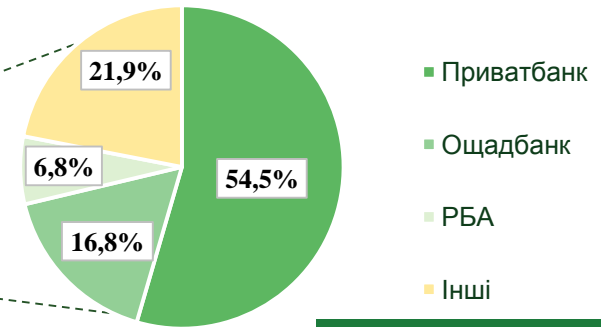
НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Платіжна інфраструктура та розвиток ринку платіжних карток

Динаміка платіжних карток

Розподіл активних карток між банками

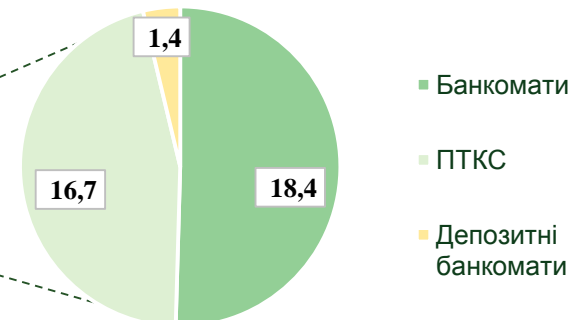

- ПК з використ. чипа на 91% до 7,5 млн.шт.
- Безконтактні ПК на 23% до 2,4 млн.шт.

Платіжна інфраструктура

Банківські пристрої самообслуговування (тис. шт.)

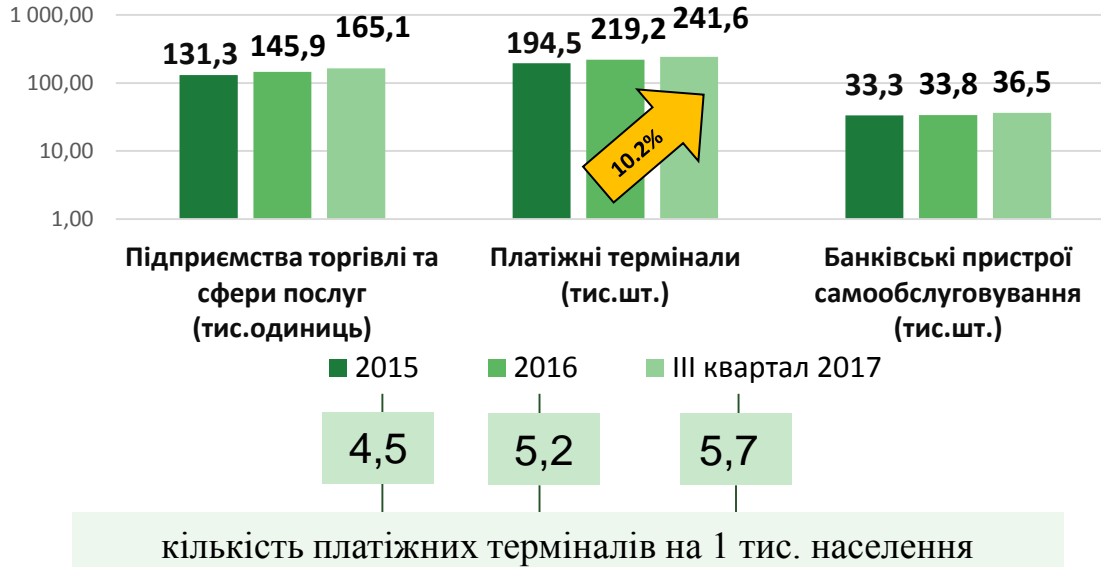

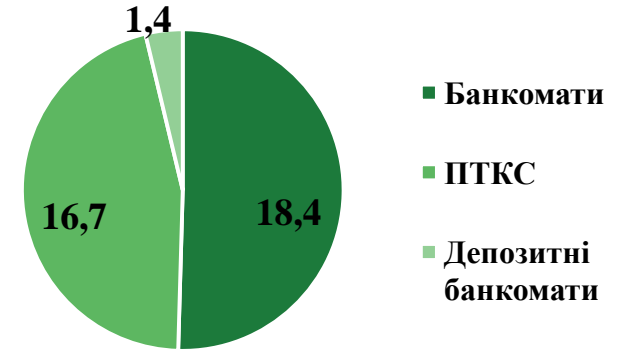
Платіжна інфраструктура в Україні

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Платіжна інфраструктура

Банківські пристрої самообслуговування (тис. шт.)* станом на III квартал 2017

Топ 5 банків – еквайрів на території України

III квартал 2017 р.	Кількість, тис. шт.			
	платіжних терміналів	Частка	банківських пристроїв самообслуговування	Частка
ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК"	137,6	56,9%	20,6	56,4%
АТ "ОЩАДБАНК"	39,8	16,5%	5,4	14,9%
АТ "Райффайзен Банк Аваль"	25,8	10,7%	2,9	7,9%
ПАТ "УКРСОЦБАНК"	7,7	3,2%	0,8	2,1%
АТ "УкрСиббанк"	5,7	2,4%	1,2	3,2%
Інші	25,0	10,4%	5,6	15,5%
Усього	241,6	100,0%	36,5	100,0%

* кількість банківських пристроїв самообслуговування в розрізі банкоматів, депозитних банкоматів та ПТКС відображається починаючи з 01.07.2017р., відповідно до Постанови Правління НБУ №129 від 01 березня 2016 року (зі змінами)

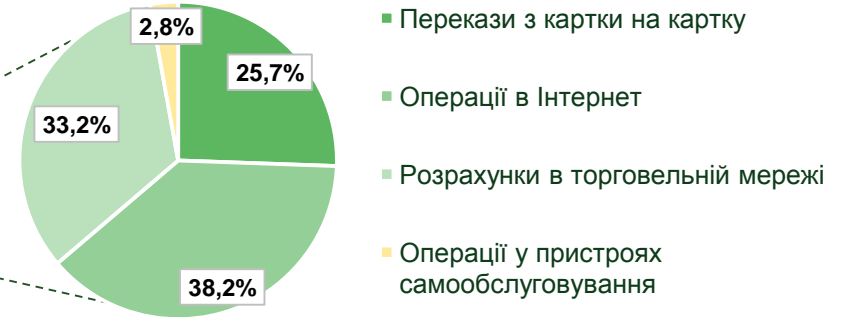
НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Ринок безготівкових операцій

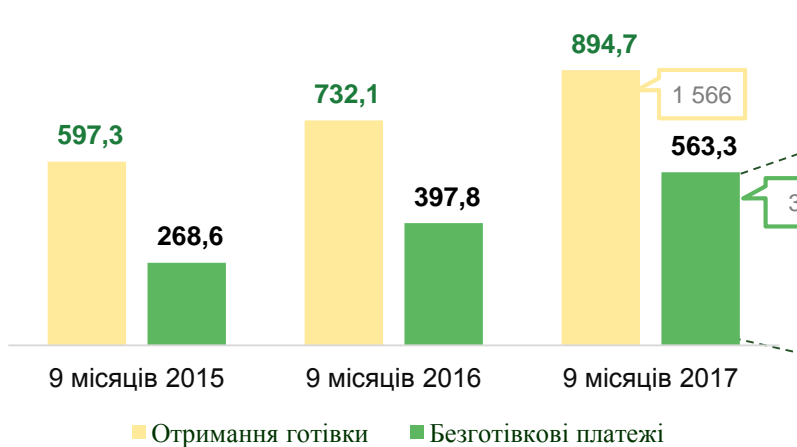
Обсяг операцій за платіжними картками, %

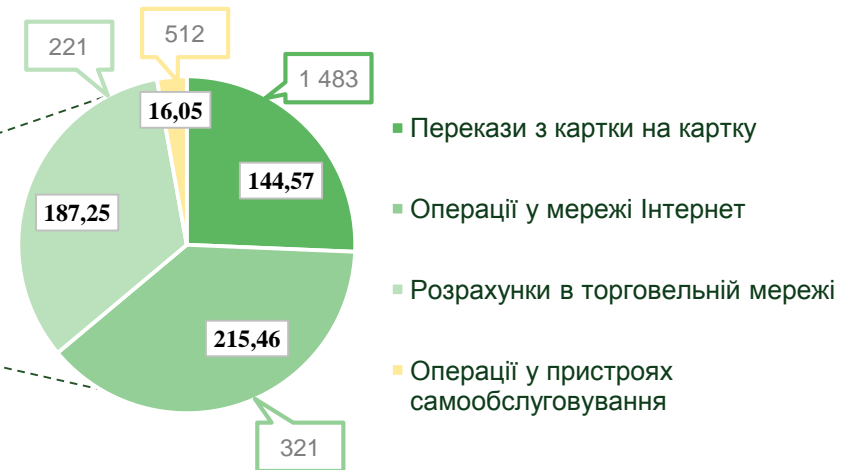
Розподіл безготівкових операцій, %

Операції за платіжними картками, млрд. грн.

Розподіл безготівкових операцій, млрд. грн.

Умовні позначення:

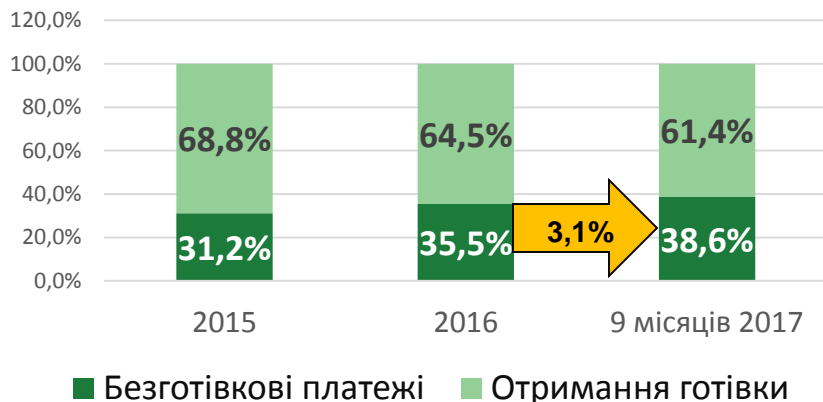
342 - Середня сума 1 операції, грн

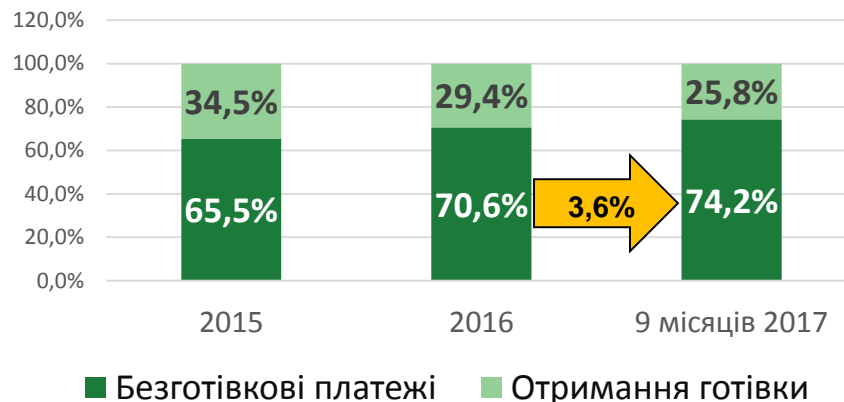
НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Операції з використанням платіжних карток, емітованих українськими банками

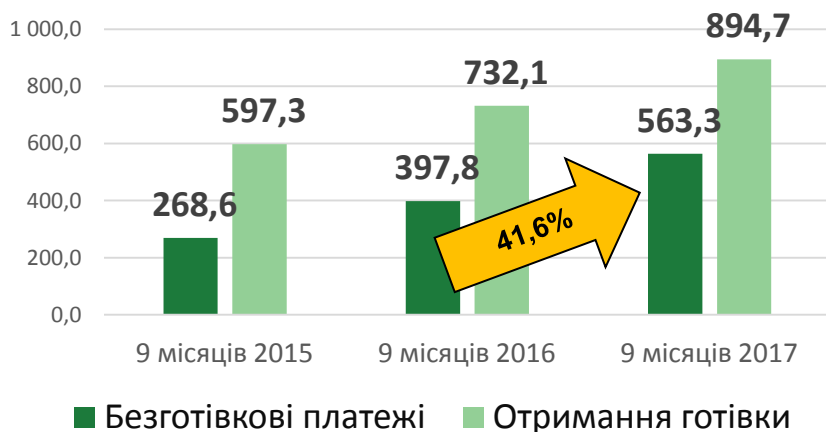
Структура обсягів операцій за платіжними картками

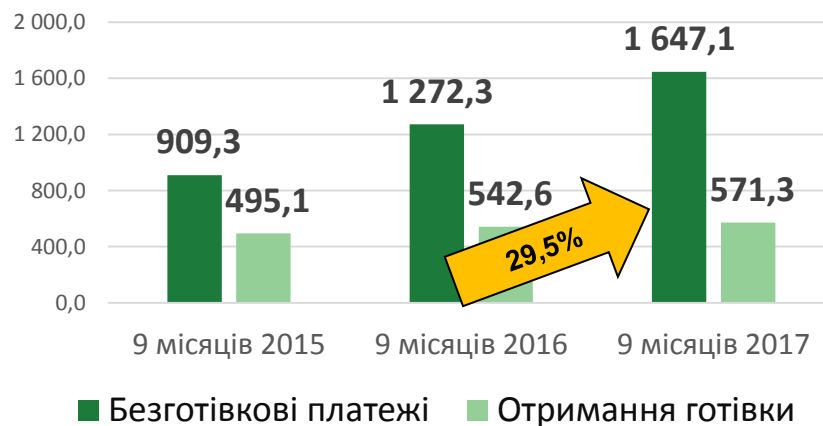
Структура кількості операцій з використанням платіжних карток

Обсяги операцій за платіжними картками, млрд. грн.

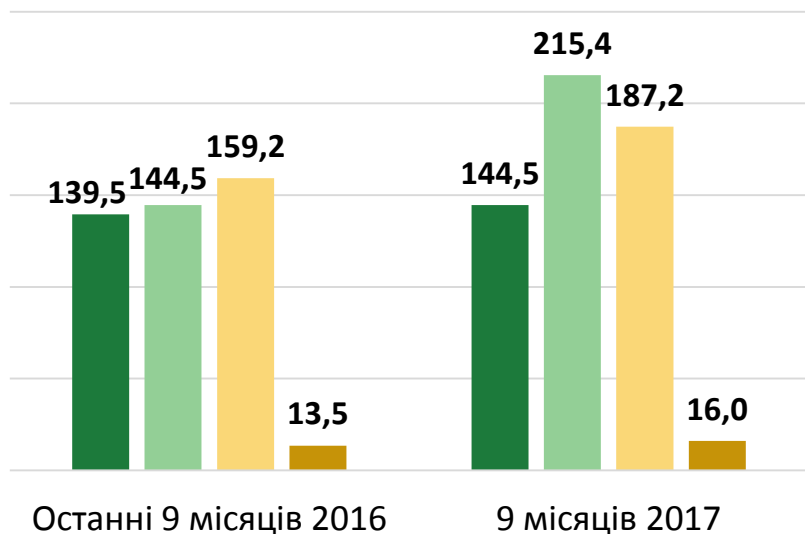
Кількість операцій за платіжними картками, млн. шт.

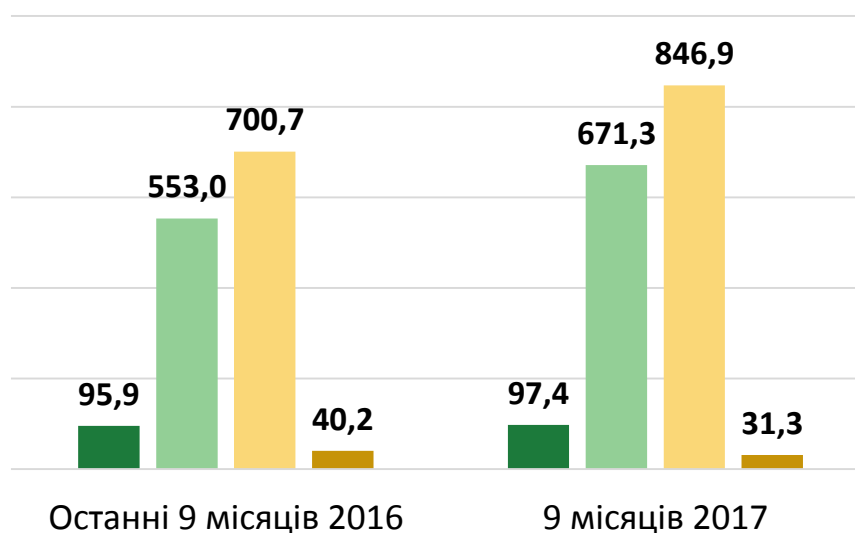

Розподіл безготівкових операцій з використанням платіжних карток

Обсяг безготівкових операцій
за типами, млрд. грн.

Кількість безготівкових операцій за типами,
млн. шт.

■ Перекази з картки на картку (P2P)

■ Операції у мережі Інтернет

■ Розрахунки в торговельній мережі

■ Операції у пристроях самообслуговування

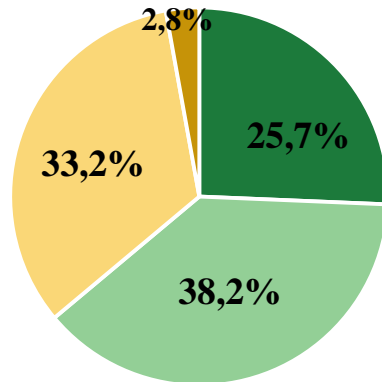
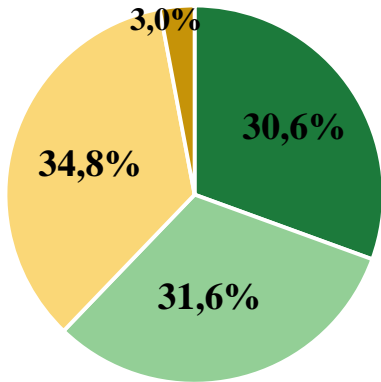

Розподіл безготівкових операцій з використанням платіжних карток

Обсяг безготівкових операцій, %

Останні 9 місяців 2016

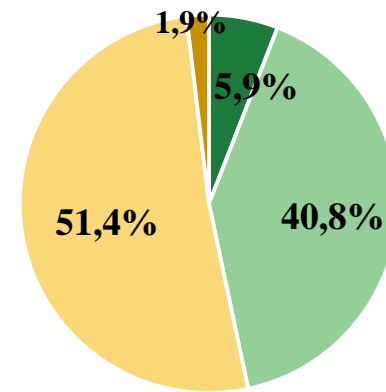
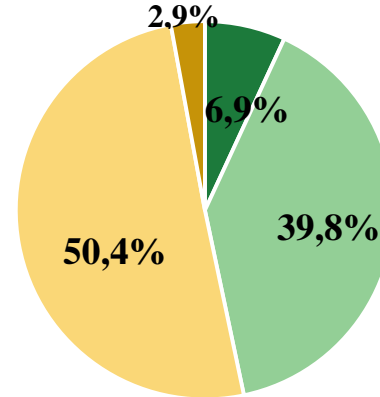
9 місяців 2017

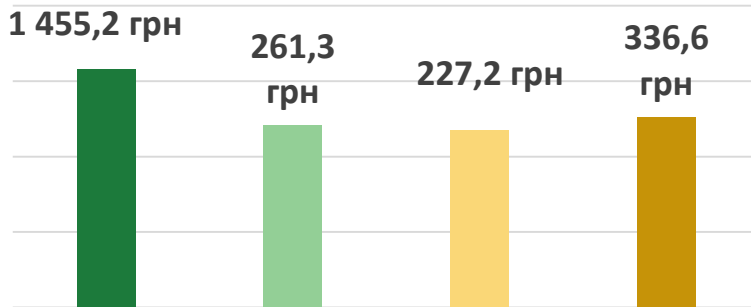
Кількість безготівкових операцій, %

Останні 9 місяців 2016

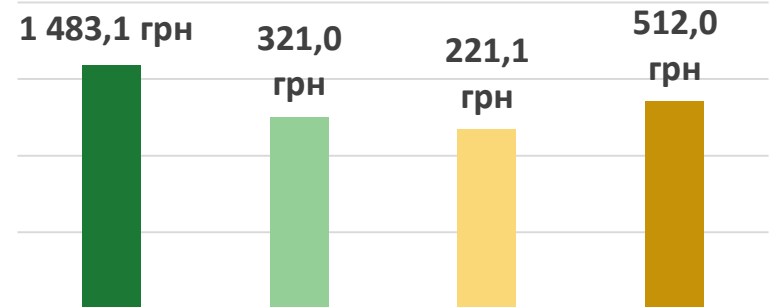
9 місяців 2017

Середній чек у 2016 р.

Середній чек у 2017 р.

■ Перекази з картки на картку (P2P) ■ Операції у мережі Інтернет ■ Розрахунки в торговельній мережі ■ Операції у пристроях самообслуговування

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Досягнення ключових результатів Cashless Economy

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

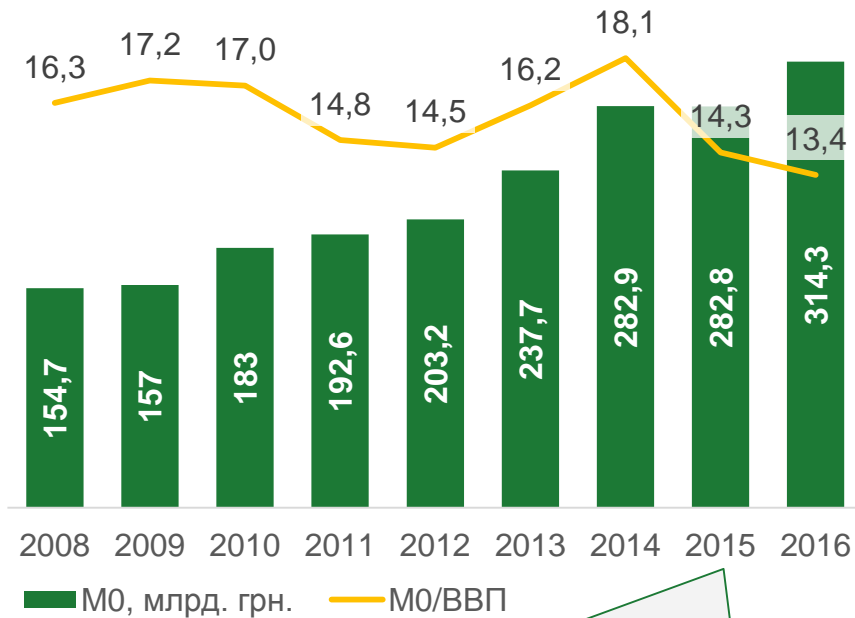
Готівка в економіці України

Співвідношення М0 до ВВП в Україні

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Динаміка співвідношення М0 до ВВП в Україні, %¹⁾

Загальний об'єм готівки поза банками залишається найвищим за всю історію

Коментар

- Історично протягом багатьох років в Україні спостерігався чіткий ріст показника **М0**
- З поступовим відновленням економіки після фінансової кризи у **2010** році спостерігалось **зростання номінального ВВП**, темпи якого компенсували одночасне зростання М0 – співвідношення М0/ВВП отримало **спадаючий** тренд
- У 2015 році відбувся ріст номінального ВВП, в той час, як **об'єм агрегату М0 практично не змінився**. Факторами є відмова населення від готівкової гривні з конвертацією коштів в готівковий долар, а також дезінтеграція з системи готівкового обігу **Донецької та Луганської областей**. Останній фактор призвів до скорочення М0 на 80 млрд. гривень. За умови такого ж розміру ВВП співвідношення М0/ВВП становило **б 18,6%**.
- Зменшення довіри до банківської системи

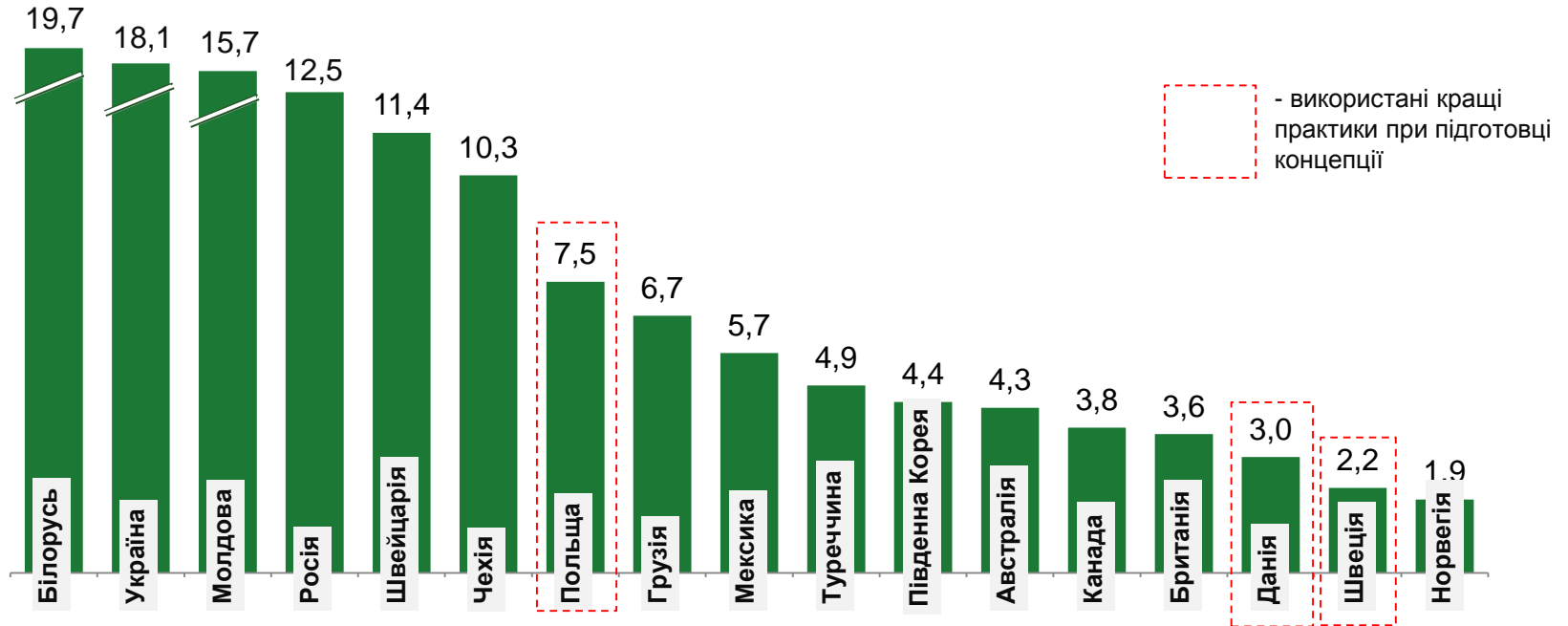

Необхідна комплексна програма переведення обігу коштів з готівкової в безготівкову форму

Україна належить до групи країн з високим показником рівня готівки в економіці

Співвідношення М0 до ВВП у світі у 2014 році, %

- Рівень готівки залежить від багатьох факторів:
 - рівень розвитку економіки та рівень розвитку безготівкових платежів
 - частка тіньового сектору
 - рівень проникнення термінальної мережі
 - культура, рівень грамотності населення та мотивація
- Низький показник співвідношення М0 до ВВП для країн Західної Європи пов'язаний з тривалим процесом змін у традиціях використання готівки

Розвинуті країни знижують рівень використання готівки, що сприяє росту економіки, підвищує рівень прозорості та спонукає до активного розвитку сучасних сервісів та технологій

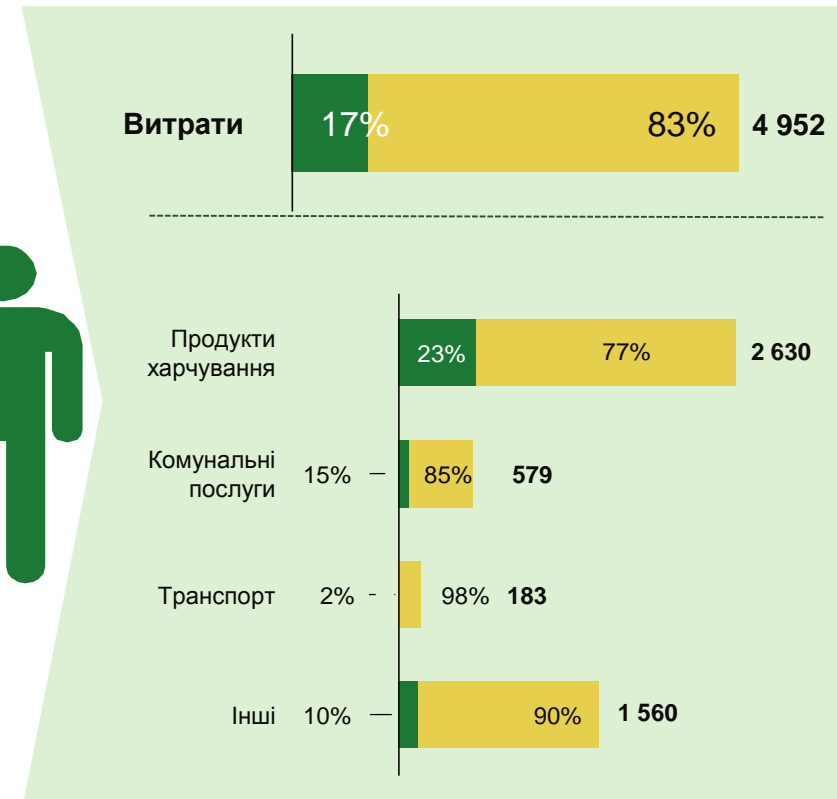
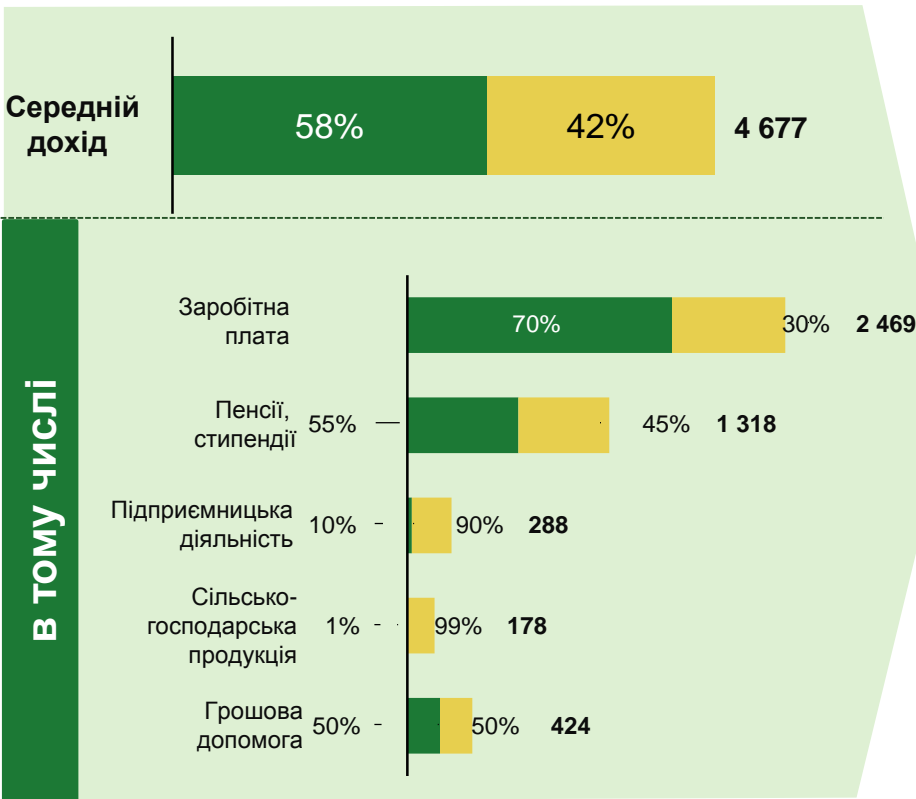
НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Більше 50% доходів домогосподарств отримуються безготівково, проте 80% витрат здійснюється у готівковій формі

■ Безготівка
■ Готівка

Доходи домогосподарств у 2015 р., грн.

Витрати домогосподарств у 2015 р., грн.

Дії в рамках проекту повинні бути направлені на а) підвищення частки доходів у безготівковій формі та б) на скорочення конвертації населенням безготівкових коштів у готівку для здійснення витрат

Джерело даних:

Державна служба статистики

% розподіл - попередні дані, агреговані з публічних джерел

Домогосподарства - група осіб (сім'я, яка складається з двох дорослих та однієї дитини) об'єднаних спільним веденням господарства

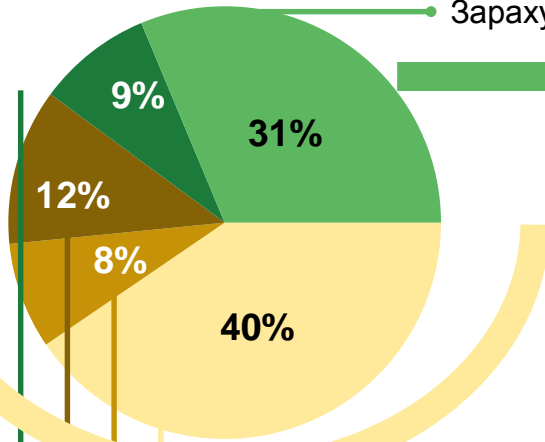

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Найбільшими споживачами готівки в Україні є фізичні особи

Надходження готівки до банків

$\Sigma = 1\,403$ млрд. грн. (2015)

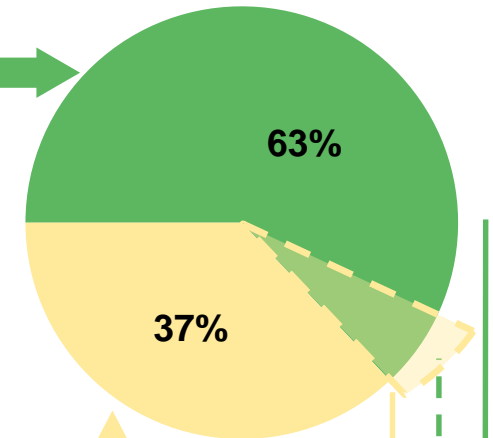

Зарахування на картки через термінали та каси

БАНК

Видача готівки банками

$\Sigma = 1\,403$ млрд. грн. (2015)

Зняття з рахунків через каси

Бізнес-карти

Зняття з платіжних карток

Фізичні особи

Юридичні особи

Торгівельна виручка, яка надходить від фізичних осіб, є основним шляхом вилучення готівки з обігу

Найбільша кількість готівки видається через платіжні картки

Стимулювання безготівкових розрахунків, що призведе до отримання торгівельної виручки у безготівковій формі є метою проекту

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Обмеження розрахунків готівкою в Європі

міжнародний досвід: окремі приклади

€ 5 000 - сума обмеження
€ 1 946 - заробітна плата (середня)*

* - за даними Eurostat <http://ec.europa.eu/eurostat/web/labour-market/earnings/database>

Обмеження на готівкові розрахунки відсутні у Великобританії, Німеччині, Угорщині, Фінляндії та деяких інших країнах

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

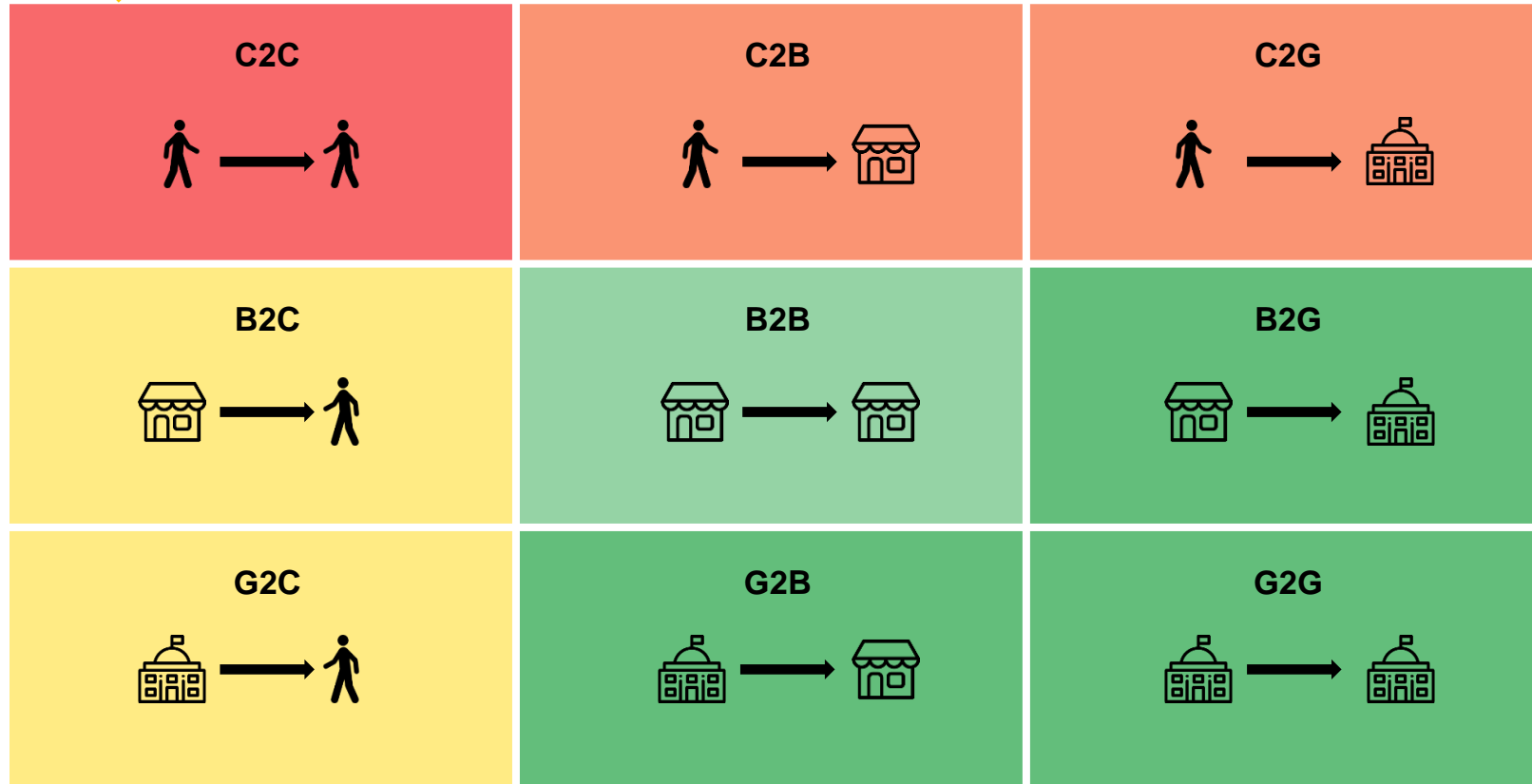
Безготівкові розрахунки та платіжна інфраструктура

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Деякі зони розрахунків досі не мають альтернативи готівці

Перекази фізичних осіб залишаються найбільш готівково насиченими через відсутність зручного рішення

[C]ustomer [B]usiness
[G]overnment

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Необхідні заходи для підвищення частки безготівкових розрахунків

Напрямки розвитку

- Змінити звички користувачів
- Сприяти зниженню вартості роздрібних платежів зробити їх зручними для домогосподарств
- Створити торговцям сприятливі умови для приймання безготівкових платежів, в тому числі за рахунок розширення поля платіжного ринку
- Забезпечити високий рівень захисту прав споживачів і безпеку платежів
- Сприяти розширенню мережі платіжної інфраструктури (зокрема мережі POS-терміналів)
- Сприяння впровадженню цифрових технологій, нових платіжних інструментів, поширенню використання альтернативних каналів (мобільний та інтернет банкінг, e-commerce, електронні мобільні гаманці, QR коди)
- Сприяння формуванню єдиних стандартів платежів
- Підвищити рівень фінансової обізнаності населення
- Розвиток національної платіжної системи Український платіжний ПРОСТІР

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

В повсякденному житті громадянина недостатньо умов для безготівкових розрахунків

Напрямок	As is	Cashless
Транспорт (<i>міський</i>)		
Кав'ярні		
Квіти, сувеніри, подарунки		
Магазини біля дому		
Ринки		
Курси, навчання		
Спортивні послуги (басейни, зали)		
Комунальні послуги		
E-commerce (оплата кур'єру)		

1 Відсутність інфраструктури

- В основному, small ticket – велика кількість транзакцій на маленькі суми

2 Приховування оборотів торговцями

Магазини/ Супермаркети		
Готелі		
Ресторани		
Музеї/ Театри/ Кіно		
Транспорт (<i>міжміський</i>)		
Автозаправки/ Автосервіс		
Таксі		
Телекомунікації		

Безготівкові можливості

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

На складні запитання є прості відповіді...

Причини, що залежать від

торговця

Причини, що залежать від

покупця

Відсутність
інфраструктури

Приховування
оборотів

Висока вартість

Звички

Можливі
рішення

Державний
контроль

Вимоги
споживачів

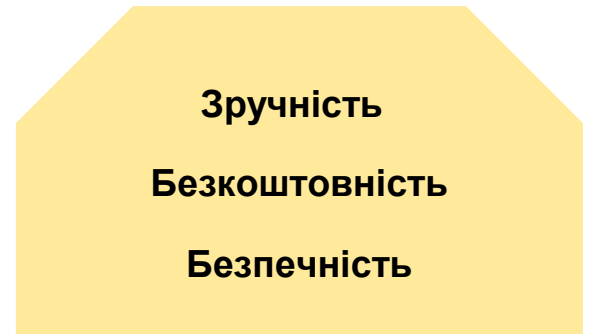

ПРОСТІР
український платіжний простір

Спеціалізовані
рішення

Зручність
Безкоштовність
Безпечність

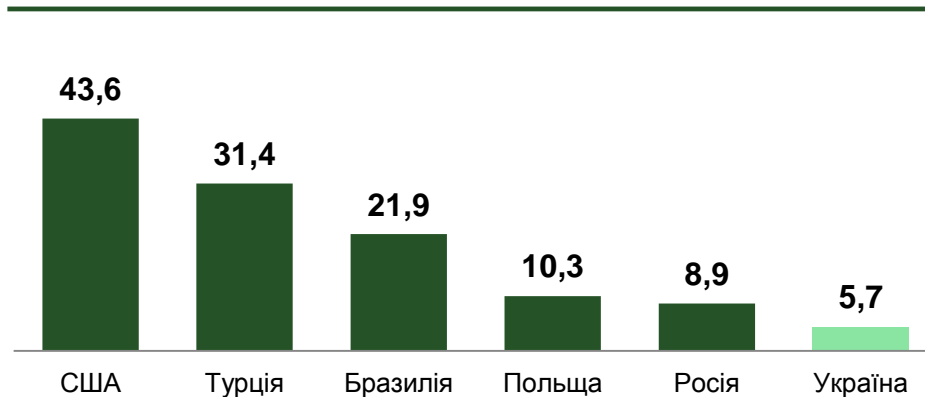
НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Стримуючі фактори розвитку безготівкових платежів

Проблематика стримання розвитку безготівкових платежів:

- ❑ Недостатній рівень терміналізації в країні: **5,7 тис.терміналів/млн.чол.**

Кількість POS-терміналів на 1 млн. населення, тис. шт.

- ❑ Економічна непривабливість встановлення терміналів для малого та середнього бізнесу :

- *Вартість встановлення 1-го терміналу для торговця (≈ 500 - 600\$);*
- *Сплата комісій від обороту (≈ 1,5 - 2,5%);*
- *Закупівельна вартість 1-го терміналу для банку ≈ 500\$*

В Україні високе проникнення банкоматів, проте за іншими показниками інфраструктура платежів менш розвинута, ніж в країнах Європи

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Потенційні шляхи розвитку платіжної інфраструктури в Україні

Дотаційні програми

Можливість впровадження дотаційних програм (підтримка на рівні Держави/НБУ/КМУ). Державна програма з мотивації розвитку мережі торгових терміналів.

- Безкоштовне встановлення торгових терміналів торговцям за рахунок витрат банків з подальшим відшкодуванням витрат за рахунок Бюджету. (пільгове)

Mobile POS (MPOS)

Впровадження мобільних терміналів (пристроїв, що з'єднуються зі смартфонами). MPOS – альтернатива традиційного POS. За його допомогою можна приймати оплату за товари/послуги платіжними картками.

- MPOS працює скрізь де є мобільний зв'язок та доступ до мережі Інтернет (повна мобільність)
- Нижча собівартість MPOS

Альтернативні методи оплати

Впровадження альтернативних методів оплати:

- **QR-code** – здійснення платежів із використанням мобільного додатку та технології QR-коду;
- **Mobile Payments** – оплата товарів/послуг за допомогою мобільного гаманця та балансу/рахунку мобільного телефону

- Зручність та економія часу;
- Простота та висока швидкість здійснення операцій

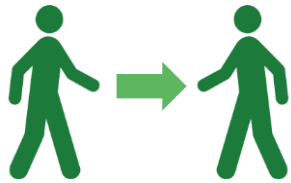
... є успішні бізнес-приклади цікаві для реалізації в Україні

Система	Вартість С2С переказів	Кількість користувачів	Обсяг операцій	Історія створення
Mobilepay 	0 грн	3,5 млн осіб (70% населення)	2,5 млрд дол США	<ul style="list-style-type: none">✓ Запущений у травні 2013 року✓ 3-й за популярністю мобільний додаток у Данії (після Facebook та Facebook Messenger)
Swish 	0 грн	5,5 млн осіб (55% населення)	9 млрд дол США	<ul style="list-style-type: none">✓ Запущений у грудні 2012 року✓ 2-й за популярністю мобільний додаток після BankID
WeChat Pay 	0 грн	889 млн осіб (50% населення)	1200 млрд дол США	<ul style="list-style-type: none">✓ Система платежів запущена в серпні 2013 року

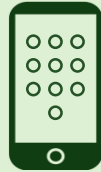
Зручно та просто – це приблизно так:

Персональні

Клієнт

Клієнт

1. Вводиться номер мобільного телефону

2. Вводиться сума транзакції та коротке повідомлення

3. Відбувається переказ коштів

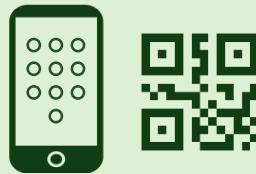
Комерційні

Клієнт

Торговець

1. Сканується QR-код

2. Вводиться сума транзакції

3. Відбувається переказ коштів

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Вплив на звички споживачів здійснюється через освіту та мотивацію

Фінансова грамотність

1

Підвищення довіри до банківської системи

- Популяризація національної валюти
- Роз'яснення стратегії банків
- Нове позиціонування та комунікація нового мандату НБУ

2

Культура управління фінансами

- Окрема дисципліна в школах
- Навчання управлінню власними фінансами

3

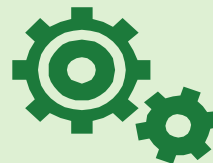

Фінансова мотивація

- Програми фінансового заохочення
- Податкові пільги
- Cashback
- Проведення акцій, бонусні програми

Мотивація

4

Зручність

- Сучасні та доступні методи оплат
- Відкриття рахунків – єдиний стандарт платежу
- Альтернативні методи та інструменти оплати

5

Штрафи

- Комісія за зняття коштів
- Штрафи за відмову в використанні POS

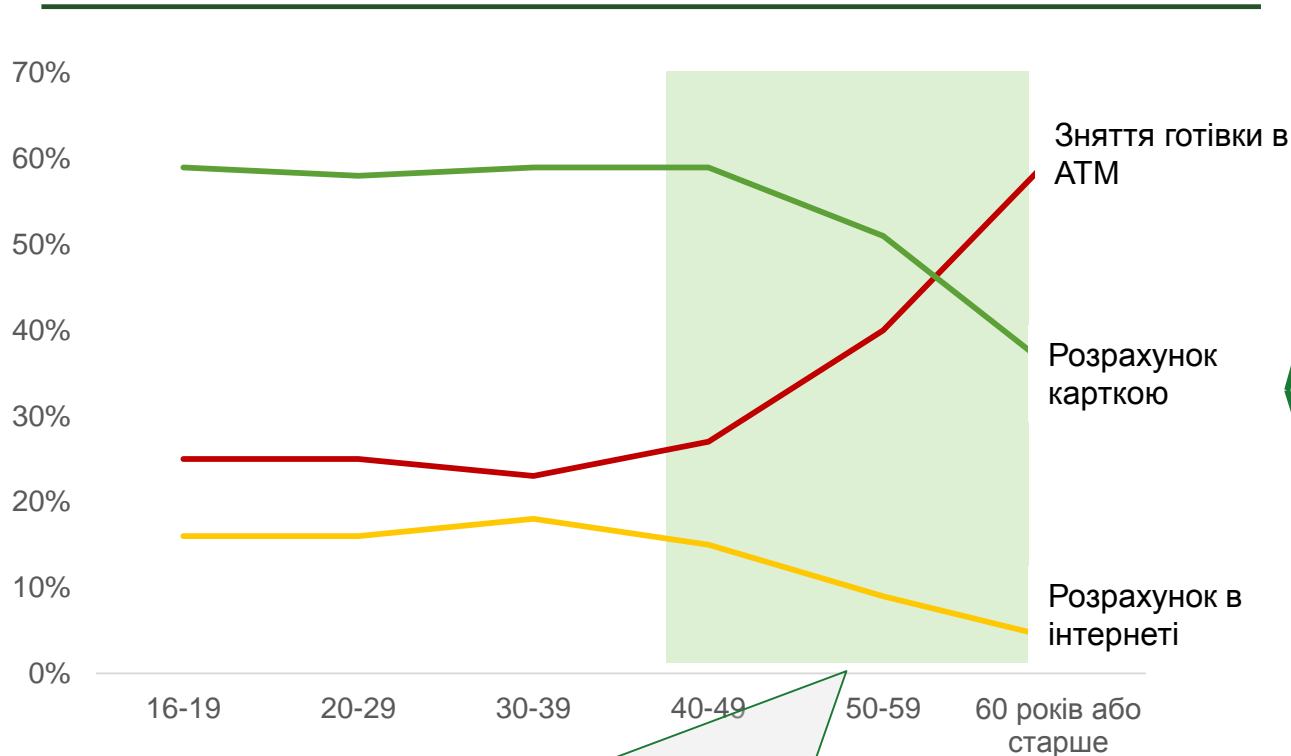
Зміна звичок споживачів та мотивація оплат у безготівковій формі має основний вплив на результати проекту

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Населення України віком від 50 років потребує окремих програм для популяризації безготівкових розрахунків

Канали використання платіжної картки за віком, %

Виділяється окремий сегмент, що здебільшого використовує лише готівку

Можливі заходи в рамках проекту

- **підвищення фінансової грамотності** для населення віком від 50 років
- **навчання та маркетингові програми** для мотивації безготівкових розрахунків
- **виплати пенсій та соціальної допомоги через платіжні картки**

Програмою зі зменшення готівкового обороту повинні бути передбачені окремі заходи спрямовані для населення вікової групи від 50 років

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Віддалена ідентифікація

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Фінансова інклюзивність базується на 3-х блоках, і держава виконує свою функцію

Доступ до клієнта

Правова основа

Сервіс

Було

Відділення

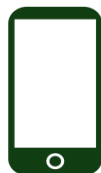
Паперовий документ

- Вигідно
- Клієнторієнтовано

Стало

Мобільний телефон

ЕЦП¹⁾,
державні реєстри

- Зручно
- Безкоштовно
- Безпечно

Зона бізнесу

Зона держави

Зона бізнесу

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Віддалена (електронна) ідентифікація буде базуватись на декількох принципах

Основні принципи

Фізична ідентифікація

- Один з банків здійснює ідентифікацію/верифікацію у присутності клієнта під час його візиту до приміщення цього банку

Юридична справа клієнта

- Копії документів клієнта є у кожного банку, де він обслуговується (електронна/паперова форма)

Знай свого клієнта

- Кожен банк дотримується процедур KYC незалежно від способу ідентифікації

Отримання та перевірка даних (Cross-check)

- Перевірка ідентифікаційних даних та встановлення особи клієнта здійснюється шляхом співставлення інформації з різних джерел

Договірні відносини між банками

- Процедура ідентифікації та верифікації у моделі електронної ідентифікації можлива за умови укладання договору між всіма задіяними банками

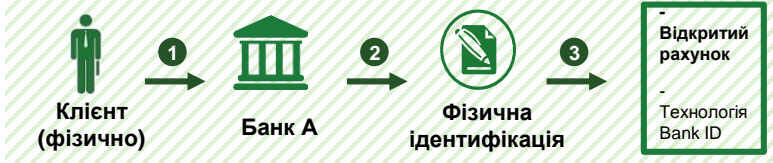

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Цільова модель функціонування електронної ідентифікації

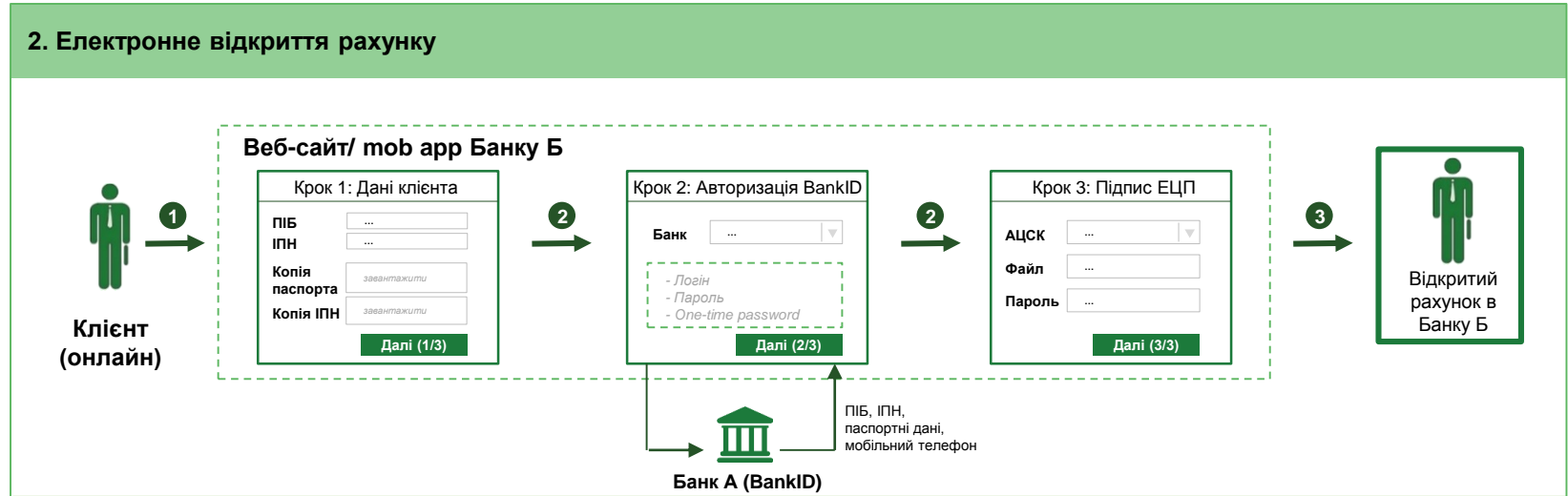
ПРОЕКТ

1. Перше відкриття рахунку в будь-якому банку

Звичайне відкриття рахунку

2. Електронне відкриття рахунку

1 Відкриває сайт банку

- 2** На сайті Банку Б клієнт:
- вводить власні ідентифікаційні дані
 - Завантажує скановані копії документів
 - авторизується шляхом BankID

3 Підписує договір на обслуговування ЕЦП

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Серед усіх кроків НБУ щодо реалізації проекту Cashless есопому виділяються пріоритетні

	Опис	Очікуваний час впровадження	
НБУ	Direct Debit	<ul style="list-style-type: none">Впровадження стандартів квитанцій за комунальні послуги	2017 рік
		<ul style="list-style-type: none">Зобов'язання постачальників послуг для формування квитанцій в електронній формі (законопроект)	2017 рік
	Оплата на користь держави	<ul style="list-style-type: none">«Online» з Держказначейством	2018 рік
	Віддалена ідентифікація	<ul style="list-style-type: none">Порядок відкриття рахунків через електронні канали	Початок 2018
КМУ	<ul style="list-style-type: none">Зобов'язання торговців для прийняття безготівкових форм оплат товарів та послуг (нова редакція постанови КМУ 878)	2017 рік	

Розвинуті країни світу вже подолали проблеми, з якими Україна стикається зараз

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

	 Польща	 Данія	 Швеція
Попит на готівку	<ul style="list-style-type: none">▪ Національна програма із розвитку безготівкового обігу за підтримки уряду	<ul style="list-style-type: none">▪ Заборона для підприємств роздрібною торгівлі приймати готівку	<ul style="list-style-type: none">▪ ЦБ не надає послуг з транспортування готівки▪ СІТ компанії відповідають за супроводження обігу готівки
Розвиток безготівкових транзакцій	<ul style="list-style-type: none">▪ Стимулювання конкуренції на ринку платіжних послуг та безготівкових розрахунків▪ Сприяння розвитку інноваційних платіжних інструментів	<ul style="list-style-type: none">▪ Розвиток мобільних платежів та мобільних додатків (MobilePay)	<ul style="list-style-type: none">▪ Створення умов більш простого обігу безготівки ніж готівки
Інфраструктура	<ul style="list-style-type: none">▪ Розширено платіжну інфраструктуру та мережу прийому безготівкових оплат	<ul style="list-style-type: none">▪ Картки приймаються всюди, включаючи малий бізнес та благодійні внески у церквах▪ У п'яти з шести найбільших банків працюють безготівкові банківські відділення	<ul style="list-style-type: none">▪ Громадський транспорт та паркінги не приймають готівку▪ Працюють безготівкові банківські відділення
Звички споживачів та мотивація	<ul style="list-style-type: none">• Зміна ментальних бар'єрів і платіжних звичок споживачів, підприємств, держустанов в бік ширшого використання безготівкової форми оплати	<ul style="list-style-type: none">• Підвищення безпеки безготівкових розрахунків	<ul style="list-style-type: none">• Інформаційні акції «проти готівки»• Компанії та банки сприймають готівку як затратну та ризикову

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

*Національна платіжна система
“Український платіжний простір”*

ПРОСТІР

український платіжний простір

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Для чого Україні потрібен подальший розвиток національної платіжної системи

Об'єм ринку

- Банками України емітовано **≈ 60,2 млн. платіжних карток.**
- **Об'єм ринку** в 2016 році: **2,514 млрд. операцій.**
- **98%** операцій з картками, емітованими банками України, здійснюється на території України (в мережі платіжних пристроїв України).
- Ці операції **тарифікуються МПС** (у тому числі в іноземній валюті).
- Вартість 1-ї міжбанківської трансакції для банку складає більше **1грн.**

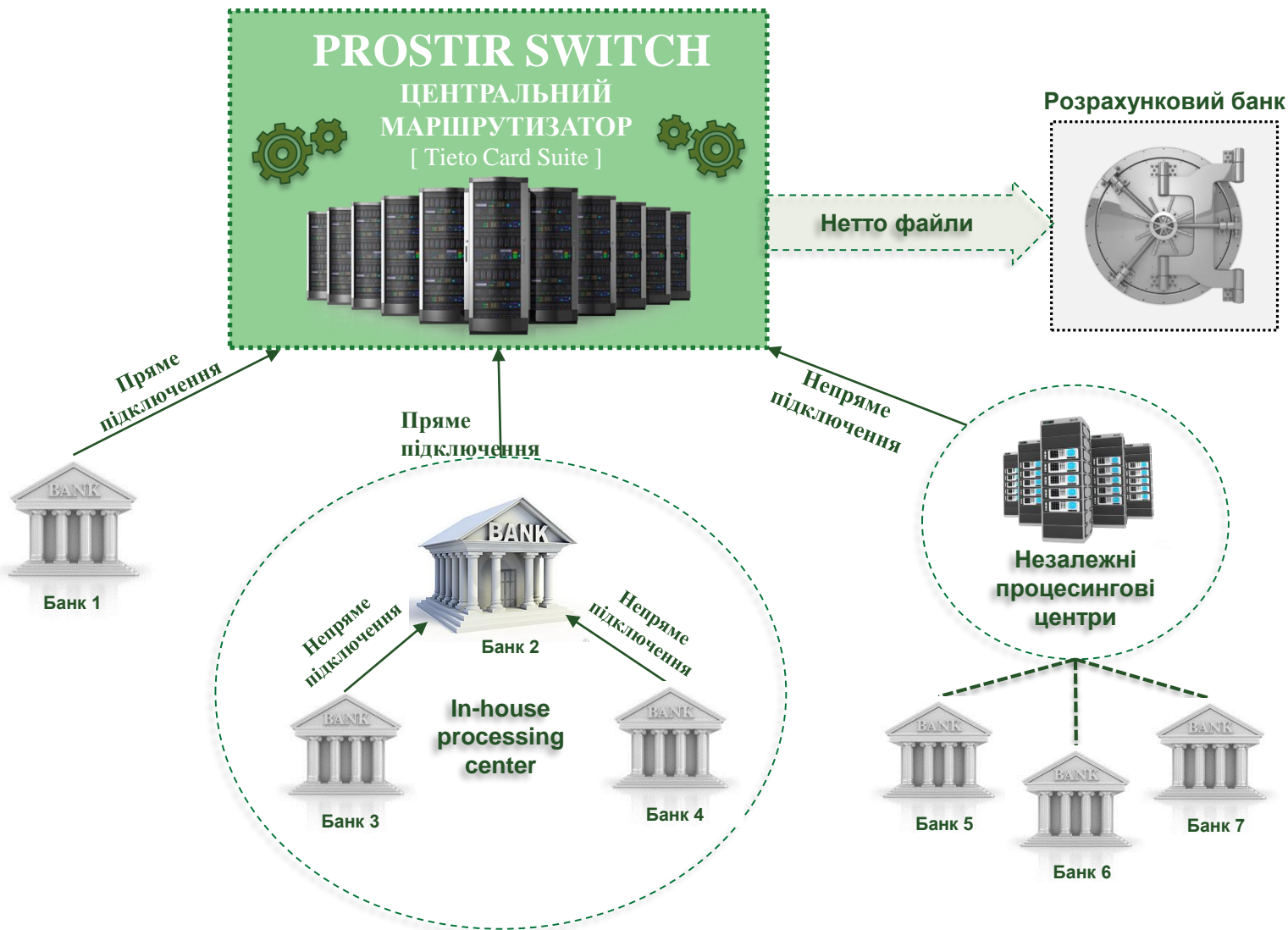
Переведення частини потоку на НПС «ПРОСТІР» дозволить

- суттєво зменшити операційні витрати банків, зменшити обсяги регулярного відтоку валютних коштів за межі України та забезпечити збереження доходу банків у складі ВВП країни;
- підвищити рівень національної безпеки України (незалежність від МПС та функціонування платіжної інфраструктури в країні на випадок форс-мажорних обставин);
- проваджувати соціальні продукти на базі технології платіжної системи для здійснення виплат з бюджету (соціальні/пенсійні).

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Топологічна структура Центрального маршрутизатора НПС "ПРОСТІР"

ПЛАТІЖНА ІНФРАСТРУКТУРА НПС «ПРОСТІР» СТАНОМ НА 08.11.2017

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Банки, які підключені до Центрального маршрутизатора

Банківська система України налічує 86 банків. **58%** з них є учасниками НПС «ПРОСТІР». **48%** учасників НПС «ПРОСТІР» підключено до Центрального маршрутизатора.

845,5 тис. платіжних карток ПРОСТІР (з них 457,9 тис. активних)

32,1 тис. банківських пристрої самообслуговування, які обслуговують картки ПРОСТІР (88%)

203,1 тис. платіжних терміналів, які приймають до оплати картки ПРОСТІР (84%)

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

ПЛАТІЖНА ІНФРАСТРУКТУРА ПРОСТІР

Банк	Кількість ПОС-терміналів	Частка ринку
ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК"	137 558	56,9%
АТ "ОЩАДБАНК"	39 792	16,5%
АТ "Райффайзен Банк Аваль"	25 844*	10,7%
Акціонерний банк"Південний"	4 310	1,8%
ПАТ "СБЕРБАНК"	4 176	1,7%
АТ "Укресімбанк"	4 166*	1,7%
ПАТ "БАНК ВОСТОК"	1 505	0,6%
АБ "УКРГАЗБАНК"	1 346	0,6%
АТ "ТАСКОМБАНК"	804	0,3%
ПАТКБ "ПРАВЕКС-БАНК"	411	0,2%
АТ "ОТП БАНК"	342	0,1%
ПАТ "АЛЬФА-БАНК"	216	0,1%
ПАТ "БАНК СІЧ"	148	0,1%
Полікомбанк	60	0,0%
ПАТ "ДІВІ БАНК"	43	0,0%
ПАТ "ЮНЕКС БАНК" м. Київ	37	0,0%
ПАТ "КБ "ГЛОБУС"	36	0,0%
ПАТ "СКАЙ БАНК"	15	0,0%
ПАТ "РВС БАНК"	9	0,0%
ПАТ "ВЕРНУМ БАНК"	8	0,0%
ПАТ КБ "Центр"	2	0,0%
ПАТ "АЛЬПАРІ БАНК"	1	0,0%
ПАТ "БАНК АЛЪЯНС"	1	0,0%
ПАТ "ПУМБ"	3 548*	1,5%
ПАТ "МЕГАБАНК", Харків	156	0,1%
ПАТ "УКРСОЦБАНК"	7 688	3,2%
ПАТ "МАРФІН БАНК"	907	0,4%
АТ "УкрСиббанк"	5 696	2,4%
ПАТ "БАНК КРЕДИТ ДНІПРО"	416	0,2%
ПАТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"	228	0,1%
ПАТ "Полтава-банк"	123	0,1%

Банки, які **вже** технічно
підключено до ЦМ
(наразі підключено 84%)

* - роботи щодо налаштування ПОС-терміналів для прийому ПК ПРОСТІР тривають

92,8%

99,2%

0,1%

3,6%

2,7%

Банки, які наразі **знаходяться на стадії** технічного підключення

Підключення до ЦМ заплановано на I – II квартал 2018р.

Банки, які ще не стали учасниками системи

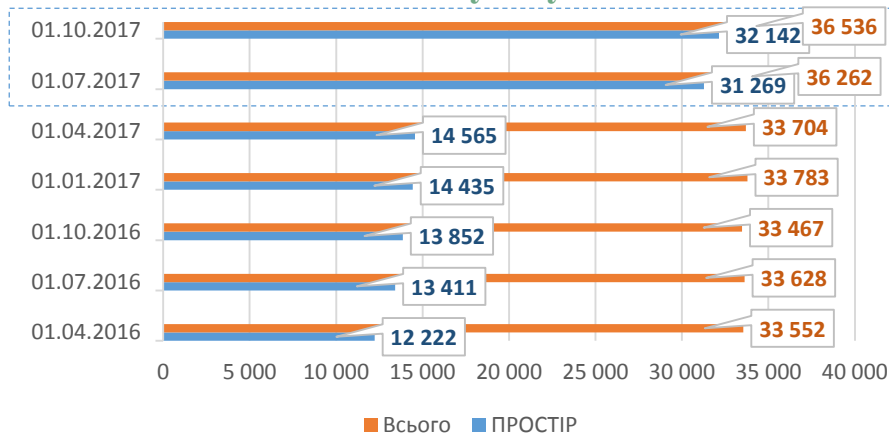

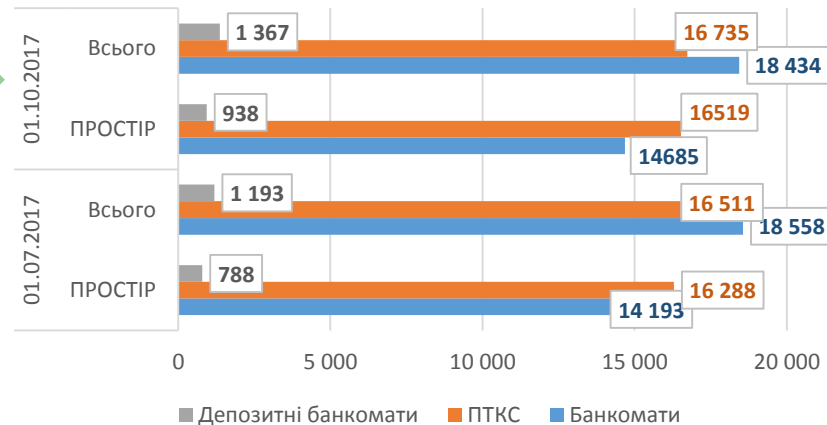
НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Еквайрингова мережа НПС «ПРОСТІР»

Кількість банківських пристроїв самообслуговування*

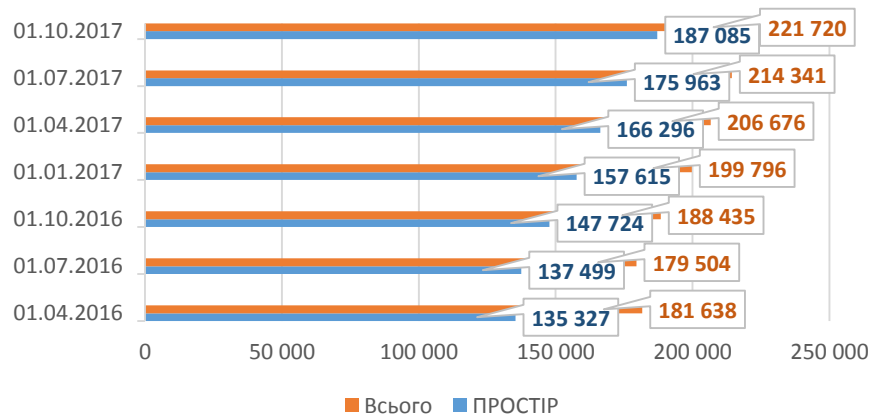
Банківські пристрої самообслуговування

■ Депозитні банкомати ■ ПТКС ■ Банкомати

80%** 99%** 69%**

88%** Кількість торговельних платіжних-терміналів

Обслуговування карток у платіжній інфраструктурі банків-учасників (в т. ч. ЗП проекту НБУ):

- Вся мережа (Банкомати та платіжні термінали):**
- ✓ Ощадбанк
 - ✓ Скарбанк
 - ✓ Сбербанк
 - ✓ УкрГазБанк
 - ✓ ПриватБанк
 - ✓ Банк Південний
 - ✓ Восток Банк
 - ✓ Правекс-Банк
 - ✓ Банк Січ
 - ✓ ТАСкомбанк
 - ✓ Скай банк
 - ✓ Полікомбанк
 - ✓ Глобус
 - ✓ Альфа-банк
 - ✓ Юнексбанк
 - ✓ ОТП
- Часткове покриття:**
- ✓ Укресім Банк
 - ✓ Райфазен банк Аваль

* загальна кількість банківських пристроїв самообслуговування, що включає кількість банкоматів, депозитних банкоматів та ПТКС. До 01.07.2017 інформація щодо кількості ПТКС та депозитних банкоматів в НПС «ПРОСТІР» відсутня.
 ** частка платіжної інфраструктури, що обслуговує платіжні картки НПС «ПРОСТІР».

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

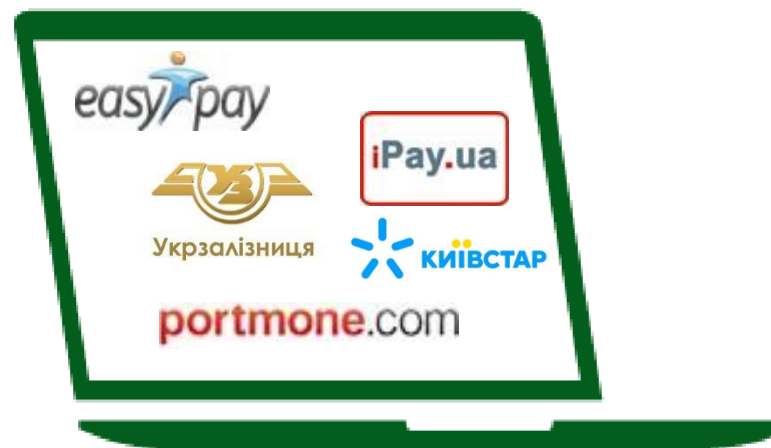
ВЖЕ ДОСТУПНІ БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ КАРТКОЮ ПРОСТІР

Торгівельні мережі

Оплата товарів та послуг

Інтернет

Оплата:

- комунальних рахунків;
- послуг Інтернет-провайдерів, ТБ;
- поповнення мобільного.

Покупка:

- квитків, товарів в Інтернет магазинах;
- перекази на довільні реквізити;
- проїзних документів АТ «Укрзалізниця».

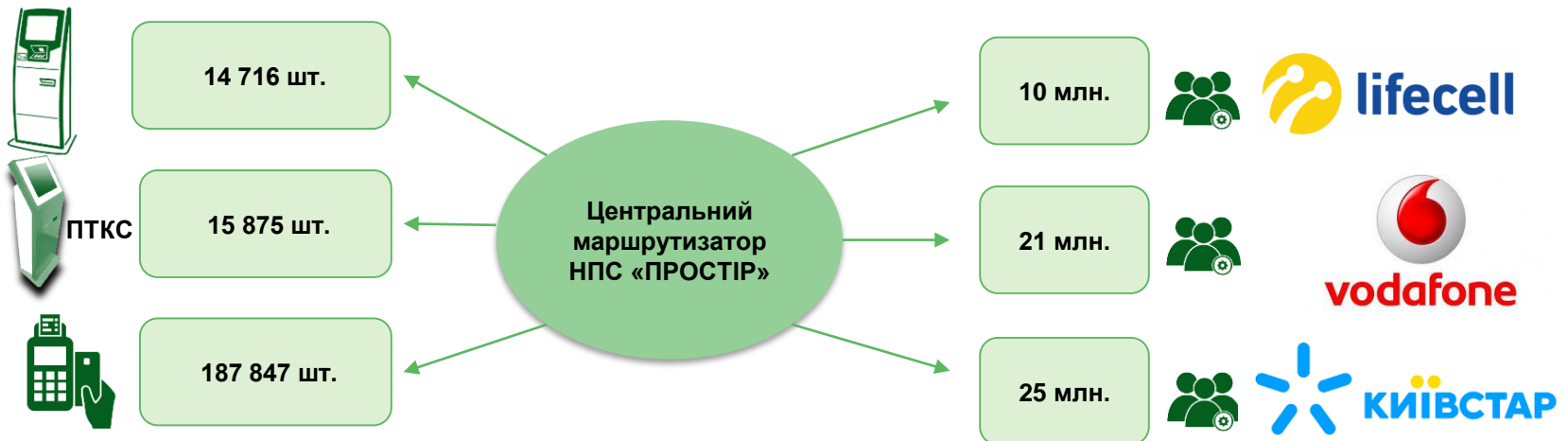
НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

НПС «ПРОСТІР» шлях до “interoperability”

Перспективи впровадження рішення на базі НПС ПРОСТІР:	Додаткова цінність
Можливість здійснювати перекази між абонентами різних операторів	додаткові зручності для клієнта
Можливість здійснювати розрахунки картою НПС «ПРОСТІР» майже у всій платіжній інфраструктурі країни	більше точок прийому ЕГ для абонентів МО
Потенційне збільшення залишків коштів на Е-гаманцях, оскільки клієнт розуміє, що матиме можливість зняти ці кошти в банкоматі	задоволення потреб клієнта – зростання активних користувачів
Фізичні особи-підприємці матимуть можливість приймати безготівкові платежі за оплату їх товарів чи послуг без встановлення платіжних терміналів	альтернативні шляхи прийому безготівкових коштів
Населені пункти де банківська платіжна інфраструктура слабо розвинена, отримають додатковий сервіс для здійснення платежів	залучення нових клієнтів
Користувачі отримають можливість безкоштовно відкривати електронні гаманці та дешево користуватись ЕГ	низькі тарифи в НПС ПРОСТІР

Додатковий
прибуток

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Законодавчі ініціативи

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Зміни до Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» Концепція проекту Закону України про внесення змін до Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» (щодо створення умов для функціонування в Україні міжнародних систем інтернет-розрахунків) схвалена постановою Правлінням НБУ від 17.02.2016 № 87

ЦІЛЬ

- Створити умови для діяльності в Україні провайдерів інтернет-розрахунків
- Удосконалити регулювання платіжних систем (у т. ч. створити загальний Реєстр платіжної інфраструктури)
- Упорядкувати діяльність небанківських фінансових установ на ринку платіжних послуг
- Надати право небанківським фінансовим установам здійснювати випуск електронних грошей
- Надати право банкам України відкривати рахунки юридичним особам-нерезидентам
- Удосконалити порядок здійснення нагляду (оверсайту) платіжних систем

Стан реалізації

- ВРУ було зареєстровано законопроект № 5361 (доопрацьований - №5361-д) «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо регулювання переказу коштів»
- 20.06.2017 законопроект відхилено
- Готується до реєстрації у ВРУ нова редакція законопроекту

Результат

- Переформатування ринку платіжних послуг, поява нових гравців
- Виключення необхідності в обов'язковій участі небанківських фінансових установ у платіжних системах для надання послуг з переказу коштів
- Запровадження окремого рахунку для обліку коштів, прийнятих небанківськими фінансовими установами для подальшого переказу
- Поширення оверсайту на всіх учасників ринку платіжних послуг

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Ключові новації в ліцензуванні небанківських фінансових установ (постанова Правління НБУ від 17.08.2017 № 80)

Ключові
новації

зобов'язано НФУ розкривати відомості про їх структуру власності

встановлено вимоги до фінансового стану НФУ, їх ділової репутації, ділової репутації їх керівників та власників істотної участі в них

розширено перелік документів, які мають подаватися НФУ для отримання ліцензії

конкретизовано умови, яким має відповідати НФУ для отримання ліцензії

змінено порядок розгляду НБУ документів НФУ (передбачено право НБУ призупинити розгляд документів, продовжити строк їх розгляду, повернути на доопрацювання НФУ, надати зауваження та пропозиції до них)

відмінено необхідність подання НФУ внутрішніх документів з питань фін.моніторингу, зобов'язано НФУ протягом 1го місяця з дати отримання ліцензії розробити та затвердити внутрішні документи з цих питань

зобов'язано НФУ визначити у внутрішніх документах порядок розрахунку ліміту залишку готівки в касі та періодичність проведення інкасації готівки

розширено перелік підстав для відмови у видачі ліцензій та її відкликання НБУ

Основна задача

Уніфікація процесів ліцензування НБУ

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Законотворча робота з питань розвитку платіжних систем та розрахунків

TO BE

Заплановані зміни до нормативно-правових актів НБУ

Положення про порядок реєстрації платіжних систем, учасників платіжних систем та операторів послуг платіжної інфраструктури (ПП НБУ від 04.02.2014 № 43)

- удосконалення порядку реєстрації платіжних систем, учасників платіжних систем та операторів послуг платіжної інфраструктури

ПП НБУ «Про врегулювання питань щодо приймання готівки для подальшого її переказу» від 12.02.2013 № 42

- запровадження обов'язку для небанківських фінансових установ та комерційних агентів банків відкрити в банку окремий рахунок та забезпечити зарахування на нього готівки в гривнях, прийнятої ними для подальшого її переказу

Інструкції про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті (ПП НБУ від 16.08.2006 № 320)

- звернення стягнення на кошти з коррахунку банку, які є предметом обтяження, шляхом їх договірною списання за платіжною вимогою обтяжувача

Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах (ПП НБУ від 12.11.2003 № 492)

- скасування обов'язку щодо використання суб'єктом господарювання печаток на документах;
- укладення договорів про відкриття банківського рахунку та банківського вкладу в електронній формі, зокрема, шляхом приєднання клієнта до публічної пропозиції укладення договору;
- відступлення права вимоги за договором банківського вкладу;
- скасування норми щодо подання клієнтами (фізичними особами та особами, які відкривають поточний рахунок для формування статутного/складеного капіталу, пайового/неподільного фонду новостворюваної юридичної особи) під час відкриття рахунків картки із зразками підписів/картки із зразками підписів і відбитка печатки;
- врегулювання порядку відкриття та використання рахунків фізичних осіб, цивільна дієздатність яких обмежена;
- запровадження норми щодо використання під час здійснення операцій за рахунком фізичної особи зразка його підпису або довіреної ним особи, зазначеного в договорі банківського рахунку/договорі банківського вкладу/довіреності або іншому документі, визначеному внутрішніми положеннями банку ;
- врегулювання порядку відкриття фізичними особами-підприємцями поточних рахунків фізичним особам для здійснення деяких видів виплат заробітної плати та прирівняних до неї платежів;
- удосконалення режиму функціонування поточних рахунків клієнтів, зокрема режиму, пов'язаного з відрядженням

Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті (ПП НБУ від 21.01.2004 № 22)

- скасування обов'язку щодо використання суб'єктом господарювання печаток на розрахункових документах

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Законотворча робота з питань розвитку платіжних систем та розрахунків

TO BE

Заплановані зміни до нормативно-правових актів НБУ

Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними та фізичними особами (ПП НБУ від 03.12.2003 №516)

- врегулювання операцій з відступлення права вимоги за договором банківського вкладу

Положення про порядок здійснення уповноваженими банками операцій за документарними акредитивами в розрахунках за зовнішньоекономічними операціями (ПП НБУ від 03.12.2003 № 514)

- визначення порядку здійснення банками операцій за документарними акредитивами у національній та іноземних валютах в одному нормативно-правовому акті НБУ;
- передбачено адаптувати порядок здійснення банками операцій за документарними акредитивами до сучасної міжнародної практики здійснення операцій за документарними акредитивами;
- використання електронних документів на всіх етапах здійснення банками та їх клієнтами операцій за документарними акредитивами в національній та іноземній валютах

Положення про електронні гроші в Україні (ПП НБУ від 04.11.2010 № 481)

- передбачення надання права платіжним установам, які не є банками, здійснювати випуск електронних грошей (у разі у прийняття ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо регулювання переказу коштів»)

Положення про порядок емісії електронних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням (ПП НБУ від 05.11.2014 № 705)

- унормування питання розмежування відповідальності під час здійснення переказів із застосуванням ЕПЗ за участі посередників (сайти, агрегатори, тощо)

Дякую за увагу!

Національний банк України,
Департамент платіжних систем
та інноваційного розвитку

Дикий Владислав
Vladyslav.Dykyi@bank.gov.ua

ПРОСТІР

український платіжний простір